

Posudek oponenta na diplomovou práci Venduly Procházkové (ÚTRL FF UK v Praze)

Předkládaná diplomová práce „*Vyjadřování mezipropozičních vztahů v překladu uměnovědeckých textů*“ měla za cíl zmapovat oblast vyjadřování propozic a mezipropozičních vztahů v reálných uměnovědných textech (konkrétně žánru *Katalog k výstavě*) jazykového páru český jazyk- španělský jazyk (autorka pro výzkum zvolila text dvojjazyčný, komparabilní a paralelní), s akcentem na žánrové konvence jakožto významný determinant sevřecnosti výrazů. Přestože se nejedná o téma zcela inovativní, jde o práci velmi specifickou, neboť se autorka rozhodla formulovat hypotézy na základě vlastního výzkumu v kombinaci s výstupy z diplomových prací svých předchůdkyň z Ústavu translatologie FF UK v Praze (konkrétně se jedná o diplomovou práci *K. Karáskové Výběr jazykových prostředků při překladu do cizího jazyka* lobhájená v roce 2001/, *V. Kuklové Koheze a koherence v překladu* /2004/ a zejména *M. Novotné Vyjadřování mezipropozičních vztahů v překladu bilaterálních smluv* /2008/“) a ty následně aplikovat (potvrdit nebo vyvrátit) na velmi specifickém žánru (dokonce bych řekl i na žánru z translatologického hlediska velmi „ošidném“, neboť kvalita překladů z této oblasti je mírně řečeno různorodá, neboť se ve většině případů nejedná o překlady z dílny profesionálních překladatelů a v mnoha případech nejde ani o překlady sensu stricto).

Autorka si oné problematičnosti zkoumané oblasti však byla dobře vědoma, a tudíž práci nepodecnila. Důkazem je fakt, že autorka, mimo volby skutečně reprezentativních vzorků textů, výborně zvolila **strukturu práce** (teoretická i praktická část, důraz je však kladen na praktickou část), **přístup** (deskriptivně - kontrastivní) i **metody** (kvalitativní a kvantitativní). Když k tomu připočteme autorčinu znalost oblastí, smysl pro detail i tolik nezbytnou preciznost, pak je dílem skutečně **text hodný publikování** (minimálně některé pasáže). Největším pozitivem však shledávám autorčinu „vyzrálost“, neboť se mi mnohokrát nestalo, že by si autor diplomové práce mohl dovolit nezabřednout do šedých teorií (kterých je bezpočet a různé kvality), které by sice dodaly textu punc „vědeckosti“, ale zároveň by text do jisté míry zatěžovaly, a možná by autorku mohly svést k nepodloženým soudům, komentářům (zejména tlak potenciální preskripcie je v této oblasti nasnadě) či povrekním závěrům. To však neznamená, že by byl text teoreticky neukotven.

U práce slečny Procházkové je tomu právě naopak. Autorka postupuje po přesně vytyčené linii, z níž odbočuje pouze minimálně, a k problematice přistupuje opravdu profesionálně. Nepodlehla tak pokušení například vyabstrahovat závěry z nepřeborného množství pojednání o obou zkoumaných jazycích (češtiny jako jazyka flexivního a

španělštiny jako analytického) nebo o žánru jako takovém, čímž by pravděpodobně sklouzla do oblasti literárně vědné, nikoliv translologie. Slečna Procházková naopak vše zkoumá, prověřuje a ověřuje i za cenu, že jí některá hypotéza nevyjde (a to se nebojí přiznat, což zejména u diplomových prací v zahraničí, které jsem měl možnost posuzovat, není obvyklé, naopak je to bráno jako chyba nastavení/hypotéz). Důkazem výše uvedeného je ona zmiňovaná „vícestupňová“ analýza, která se sice může jevit na první pohled jako zbytečné zatěžování textu, ale opak je pravdou, komentářům a zejména výsledkům to dodává na váze a navíc se práce stává skutečně strukturovanou. Autorka totiž postupuje tak, jak má. V prvním plánu se zaměřuje na **stylistickou analýzu zkoumaných vzorků**, aby zjistila, zda zkoumané segmenty vůbec náleží k danému žánru, následně přistupuje k **analýze kontrastivní** (tu někdy na můj vkus až příliš výrazně separuje od ostatních /ut infra/) a vše završila dle plánu **analýzou translologickou**, na jejímž základě popisuje strategie překladatelů zkoumaných textů. Ta bych řekl, že je skutečně brilantní. To vše opřela o velmi umně zpracovaný podpůrný aparát, konkrétně tabulky, detailní vyhodnocení a zasvěcený komentář výsledků i dílčích postupů, který, jak jsem zmínil v úvodu, opravdu pojala profesionálně (deskriptivně) bez náznaků jakékoliv preskripce, přestože k tomu zkoumaný žánr (a texty) přímo či nepřímo vybízí. Ocenit je pak nutno i širší záběr a zejména nakládání s odbornou terminologií, nikoliv pouze translologickou, která je brána jako samozřejmost, ale zejména lingvistickou. Autorka totiž „neklouže“ po povrchu, ale naopak se snaží zaměřit i na méně známé jevy zkoumané problematiky (věty obsahové a neobsahové předmětné, transgresivy, deverbativní kondenzátory, syntaktickou sevřenost apod.), které však zakomponovala do textu tak, že celek působí kompaktně. Textu dodává sílu i skutečně výborné začleňování cizojazyčné literatury do textu, což také není zcela samozřejmé (v této práci bych měl snad výhrady pouze k citátu z němčiny na str. 8 /Geck 2002/, který mi tam obsahově příliš nesedí nebo byl vytržen z kontextu, ale to může být věcí názoru).

Na druhou stranu je uvedená práce pro hodnotitele velmi obtížná, neboť autorka prakticky nechybuje. Většinou se jedná spíše o úhel pohledu, zejména co se týče někdy poněkud komprimovaného vyjadřování v obecně laděných pasážích. Zářným příkladem je úvod práce (str. 7), kde může vzniknout dojem, že autorka moc neví, jak začít. Obdobný dojem má pak nezávislý posuzovatel z některých obecně laděných pasáží (zejména v teoretické části), kde může vzniknout dojem, že autorka přesvědčuje sebe sama o daném kroku (jakoby si nebyla jistá, kdo by měl být recipientem textu, což pochopitelně není tento případ). Příkladem mohou být formulace typu *„zdůrazňujeme, že se zabýváme českým a španělským původním textem a jejich situací v domácím polysystému. V tuto chvíli ještě*

3

*neprovádíme kontrastivní analýzu“ (podtrženo autorkou na str. 30 DP)“ „proto se nebráníme paralelní (nikoliv kontrastivní) analýze obou textů“ (ibidem). Dle mého názoru jde minimálně o redundantní poznámky, neboť recipient textu by měl být minimálně obeznámen se základy problematiky, jinak je odsouzen k tomu, aby byl v textu ztracen. S tím souvisí i další problém, konkrétně nakládání se zdroji, odkazy a citacemi. Skutečnost, že autorka postupuje velmi pragmaticky (dokáže skutečně komprimovat myšlenku), což je navíc v mnoha případech jednoznačně pozitivní, je možná důvodem, proč postupuje někdy poněkud nestandardně (až to zaráží, vezmeme-li v potaz její vyzrálost, až bych řekl „vypsanost“). Záměrně opomím poněkud krkolomné odkazy typu „M.Olohan ve své knize (2004, s.22) cituje K. Malmjaer, která říká...“ (str.26 DP) nebo odkazy typu „A.Lugris –Hermeneus 3, s. 72 (str. 28)“ bez uvedení názvu článku či jakýchkoliv bibliografických údajů“, neboť závažnějším shledávám to, že některé zdroje uvádí poněkud arbitrárně, ale ani je čtenáři nepřiblíží (dokonce jim nevěnuje ani řádku v poznámkovém aparátu, o absenci konkrétního výstupu v bibliografii ani nemluvě), a tudíž daný úsek v lepším případě nevyzní tak, jak by měl, v horším pak vyzní lidově řečeno do ztracena. Tak je možno pouze spekulovat, čím se autorka zabývala v roce 2007 v rámci jakéhosi Projektu diplomové práce (Procházková), který zmiňuje na str. 27, což je škoda, neboť by to mohl být důkaz vlastního výzkumu nebo minimálně další profesní přípravy (pravděpodobně) bez ohledu na skutečnost, že se z hlediska kontextu jedná o velmi důležitou skutečnost (odhlédneme-li od toho, že si dnes každý může pod pojmem projekt představit cokoliv). Obdobně je tomu u citace z bibliograficky „neukotveného“ díla „Králová (1999, s. 159)“, což je pouze jistý eufemismus pro skutečnost, že autorka daný zdroj nezmínila (název) ani nezařadila do bibliografie (str. 41), navíc *Moderní gramatika španělštiny* byla dílem hned tří autorů (včetně Jany Králové), obdobně je tomu u „M.Moliner (1971, p.412“), kterou však, na rozdíl od výše uvedené knihy, nelze vůbec zařadit (ibidem).*

Rovněž nakládá-li autorka s výrazem žánrové konvence, pak by si měla uvědomit, že i vědecký text (diplomová práce) má svá psaná i nepsaná pravidla (žánrové konvence). Z toho důvodu bych autorce do budoucna radil vyvarovat se poněkud „mentorských“ vsuvek či značně vágních obrátů, které bych za normálních okolností nezmiňoval, neboť ty mohou být běžným čtenářem brány jako samozřejmost, ale absolventce oboru translatologie (budoucí tlumočníci/překladaelce nebo vědecké síle) by mohly v budoucnu komplikovat život, např. „tento nárys (SIC) základních pojmů považujeme pro naše účely za dostačující a domníváme se, že nyní můžeme přesunout pozornost na stylistický a translatologický pohled na problematiku“, „Šabršula přizvukuje když říká“ (17), „v návaznosti na úvodní citát Bassnet

